

Hoe niemand meer zonder mobieltje kan

Door OLOF VAN JOOLEN

19 jan. 2019 in BINNENLAND

Van technisch hoogstandje waarvan velen dachten zonder te kunnen, is de mobiele telefoon een eerste levensbehoefte geworden. Een verlengstuk van ons lichaam dat we maar nauwelijks weg kunnen leggen. En dat allemaal in 25 jaar tijd.

Het filmpje van Frans Bromet is een internetklassieker geworden met op YouTube honderduizenden hits. In 1998 vroeg de documentairemaker wat mensen van een mobiele telefoon vonden. Bij de antwoorden kan vrijwel niemand zich nu nog wat voorstellen. „Ik zie het nut er niet van in.” Of: „Ik word toch niet gebeld, ik ben niet zo belangrijk...” En: „Ik heb een gewone telefoon, waarom moet ik een mobiele?”

Op het moment dat Bromet zijn interviews hield, gold de telefoon zonder draadje en draaischijf al niet meer als de zeldzaamheid die hij decennialang was. Tot de introductie van het gsm-netwerk in 1994 door PTT was mobiel bellen voorbehouden aan de happy few en aan mensen die per se bereikbaar moesten zijn. Zakenteycoons bijvoorbeeld.

Baksteen

Wie herinnert zich niet de scène uit de film *Wallstreet* waarin Gordon Gekko staat te bellen op het strand? Het toestel aan zijn oor is zo groot als een literpak melk, maar eind jaren tachtig was dit de laatste stand van de technologie en het beeld van de mobiele beller het toonbeeld van macht. Gordons mobiele baksteen was nog bescheiden, afgezet tegen de autotelefoons waarmee je in Nederland in die tijd de blits maakte. Vanwege de accutechnologie waren ze zo groot als een *sixpack* bier en loodzwaar.

Met de komst van de gsm werd alles anders. De toestellen werden snel kleiner. De eerste Nokia die de bekende Nokia tune speelde – de 2110 uit '94 – paste in je binnenzak. Je kon er bovendien iets nieuws mee doen dat heel handig was: tekstberichten van 160 tekens sturen. Sms'en heette het. Volgens Ben Woldring van vergelijkingssite Bellen.com was het oorspronkelijk puur voor de zakelijke markt bedoeld, maar in de praktijk bleek vooral de consument helemaal gek op de tekstberichtjes.

Niet alleen om te melden dat je een nieuw nummer hebt en de afzender ervan

niet alleen om te melden dat ze een paar minuutjes later op de afspraak waren of om het boodschappenlijstje door te sturen, maar ook om bijvoorbeeld een date te regelen met de potentiële liefde van hun leven. Trendwatcher Frank Janssen stelde in 2006 – vlak voor de grote doorbraak van de smartphone – dat uit onderzoek was gebleken dat de helft van de jongvolwassenen aan het daten was geslagen na het versturen of ontvangen van een sms. Niks met trillende vingers meer bellen of een kaartje sturen om een afspraakje proberen te maken. 160 tekens als uitkomst voor de muurbloempjes. Tegelijkertijd werd het ook voor sommigen normaal een relatie te beëindigen met een tekstberichtje.

De consument omarmde de nieuwe technologie pijlsnel. Hadden in 1995 volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) drie op de honderd huishoudens een mobiele telefoon, tien jaar later waren dat er al honderd van de honderd. Op dit moment heeft Nederland volgens KPN meer mobiele aansluitingen dan inwoners: 20 miljoen.

Eerste generatie

Ben Woldring is van de allereerste generatie mobiele bellers. Of eigenlijk zijn vader. Dat kwam doordat Ben op zijn dertiende wilde dat hij als eerste in de klas een ouder had met een mobiele telefoon. Junior ploos daarom de tarieven en abonnementen uit. Met succes. Zijn vader nam een mobieltje en Woldring bleek zo handig in het vergelijken dat hij er als tiener al serieus geld mee ging verdienen. Twintig jaar later is Woldring succesvol entrepreneur en eigenaar van Bencom dat een serie vergelijkingsites in de lucht houdt. Zonder de mobiele telefoon had zijn leven er heel anders uitgezien.

Per seconde

„In de begintijd kostte bellen meer dan een gulden per minuut, een sms’je sturen wel 75 cent”, herinnert Woldring zich. „Ik had op mijn veertiende een mobiel, volgens mij een Nokia 6150, maar dat was uitzonderlijk. Kinderen hadden toen geen telefoon. De prijzen gingen pas dalen met de komst van Libertel (tegenwoordig Vodafone, red.) in 1995. Zij bedachten dat je mocht betalen per seconde en niet altijd standaard voor de eerste minuut.”

„Er kwam een prijzenslag. Helemaal toen in 1998 Telfort en Dutchtone en in 1999 provider BEN de markt betraden. Minder dan tien jaar na de introductie van gsm kostte een sms’je minder dan 10 eurocent. Telfort maakte van de mobiele telefoon definitief iets heel gewoons door prepaid toestellen in melkpakverpakking aan te bieden. Ze deden dat onder het motto ’Pak & Bel: mobiele telefonie net zo betrouwbaar als melk’. Het mobieltje was toen echt niet meer spannend.”

Ook trendwatcher en publicist op het gebied van de relatie tussen de mens en technologie Sander Duivestein was er vroeg bij. Tijdens zijn studietijd nam hij in 1994 een mobiele telefoon. „Ik had een Motorola met een klepje. Dat kon je heel stoer openklappen en daaronder zaten dan de toetsjes. Ook een paar jongens uit mijn studentenhuis hadden al een mobieltje. Er was nog zo'n grijze telefoon in de hal met een teller voor de gesprekstikken en een blocnote waarop je die moest bijhouden. Die gebruikte snel niemand meer”, vertelt Duivestein.

Met de gsm begon volgens hem een revolutie die nog steeds voortwoedt. Doordat het technisch mogelijk was, werd bereikbaar zijn de nieuwe norm. „Of het nu voor je werk of privé is”, zegt Duivestein. „Feitelijk is het verschil tussen werk en vrije tijd dat vroeger heel scherp was, er helemaal niet meer”, stelt de trendwatcher. „Je ziet nu pas dat daar grenzen aan worden gesteld. Zo is in Frankrijk een wet aangenomen die werkgevers verbiedt om na 18.00 uur werknemers via de mail te benaderen.”

Snoer

Zou zulke wetgeving die ons moet beschermen tegen de uitwassen van altijd bereikbaar zijn het begin zijn van een nieuwe trend? Een mobiele tegenbeweging? De trendwatcher denkt van niet. We vonden volgens hem onze telefoon al lastig te weerstaan. Toen de mobiel van een telefoon zonder snoer veranderde in een computer op zakformaat was het hek helemaal van de dam.

Door de mogelijkheden van wat Duivestein de digitale variant van het Zwitserse zakmes noemt, staan we permanent met elkaar in contact.

Of het nu op voor de hand liggende momenten is zoals in de file of in de wachtkamer van de dokter; bij minder logische gelegenheden: tijdens familiebezoek of in de kroeg waar je gewoon vrienden om je heen hebt om mee te praten; tot op volstrekt onvoorstelbare momenten zoals direct na of zelfs gedurende het bedrijven van de liefde. Uit recent onderzoek in opdracht van de Amerikaanse provider SureCall blijkt dat één op de tien mensen tijdens het vrijen zijn smartphone checkt. Zijn we echt helemaal gek geworden?

„Ik had deze week een lezing en daar vertelde een mevrouw dat haar dochter haar telefoon meeneemt naar de douche”, antwoordt Sander Duivestein. „Als ze een piepje hoort voor een nieuw bericht, zet ze de kraan uit, droogt ze zich af en moet ze zien wat het is. Wanneer mensen hun telefoon thuis laten liggen, gaan ze meteen terug om hem te halen. Ze worden panisch bij het idee onbereikbaar te zijn.”

„De Amerikaanse historicus Melvin Kranzberg (1917-1995) stelde dat techniek niet goed of slecht is, maar ook niet neutraal. Het voegt iets toe en pakt tegelijkertijd wat af. We komen nu met de smartphones in een beeldcultuur terecht. Hoeveel lezen we nog?”

„Een simpel voorbeeld uit mijn eigen leven. Van de zomer kocht ik een zwembad. Zo'n simpel ding van zeildoek en paaltjes dat je zelf in elkaar moet zetten. Er zat een gebruiksaanwijzing bij van denk ik zestig pagina's. Het eerste wat ik deed, was mijn telefoon pakken en op YouTube kijken. Daar stond een filmpje waar ze in twee minuten uitlegden hoe je het ding opzet. Dan is de keuze toch snel gemaakt?”

WhatsApp

Duivestein denkt daarom dat we alleen nog maar meer mobiele bereikbaarheid willen.

„Misschien zullen bepaalde apps zoals Facebook minder populair worden. Maar daar komen andere als Instagram en extra mogelijkheden van WhatsApp voor terug. De gevolgen van de revolutie die in 1994 begon zijn zo groot dat we ze nog niet kunnen overzien.”